

EEN LANGE, BANGE NACHT

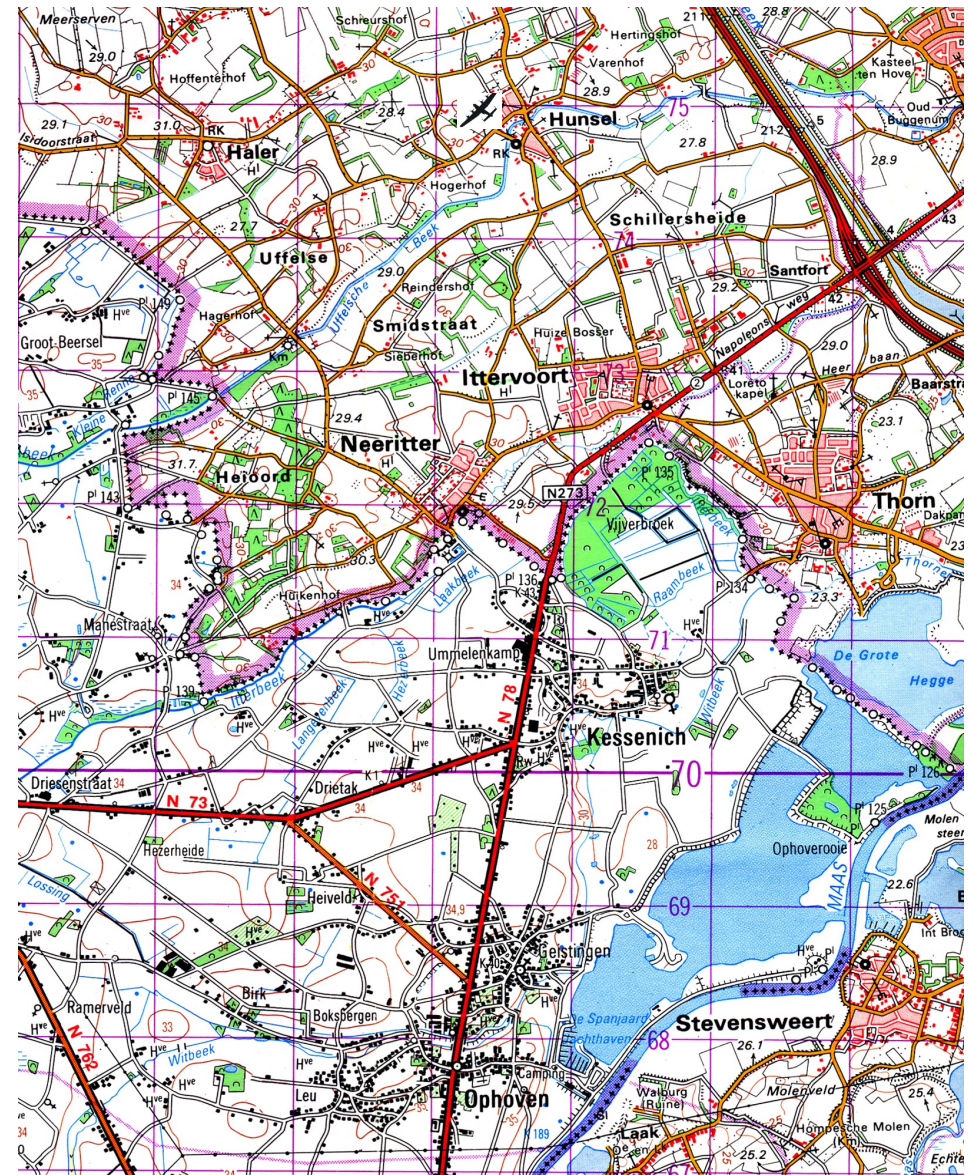

EEN LANGE, BANGE NACHT

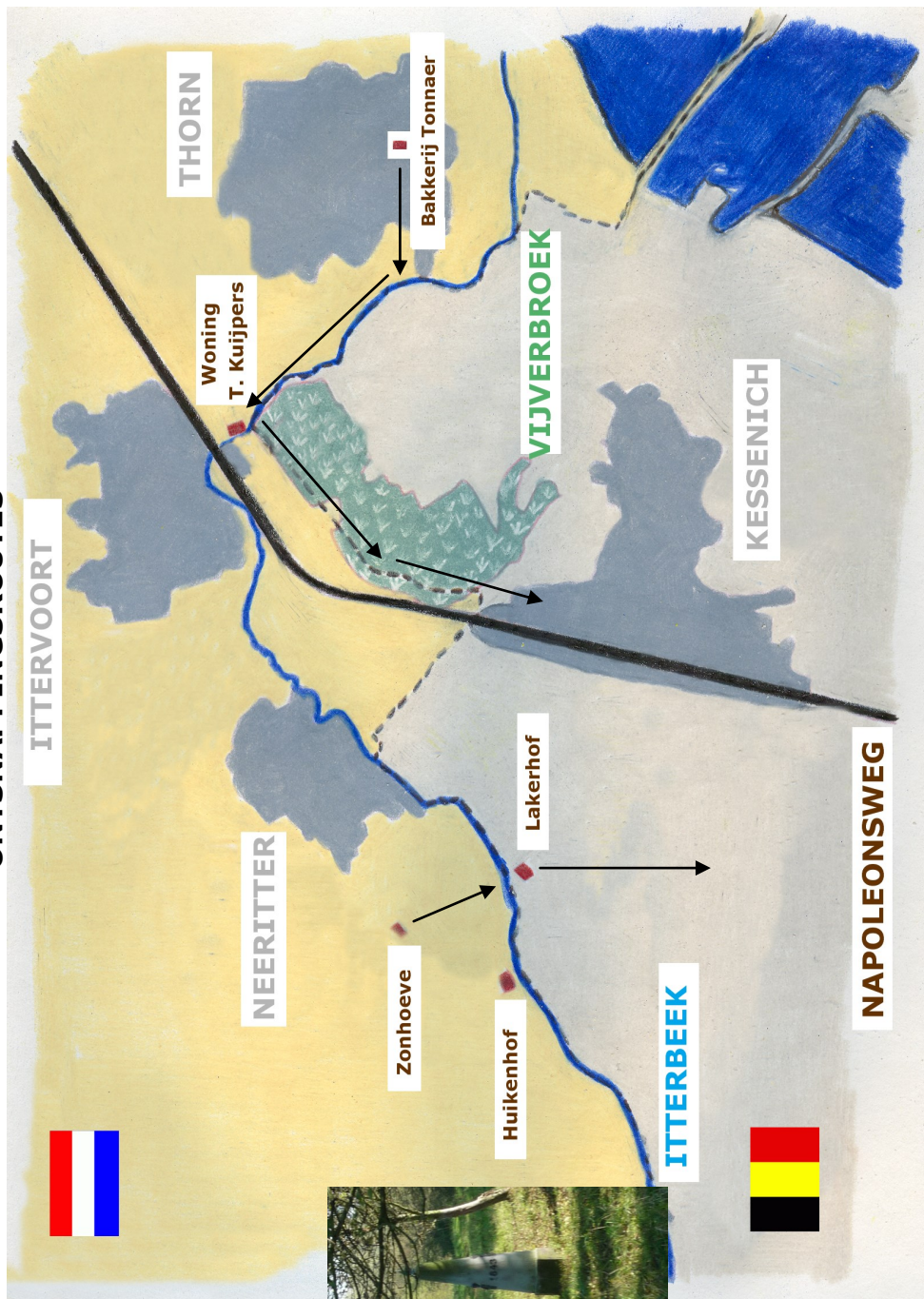
© TRUUS MANDERS-SCHERES - JACQUES MANDERS, 2014

HEEMKUNDEVERENIGING
HUNSEL

Op 21 juli 1944 stortte dicht bij de dorpskern van Hunsel een Engelse bommenwerper neer: de Lancaster ME 858. De zeven bemanningsleden aan boord hebben de crash niet overleefd. Bij de kerk in Hunsel kun je de plek bezoeken waar ze begraven zijn en op de plaats van de crash staat een monument.

EEN LANGE, BANGE NACHT

Harrie woelt in zijn slaap, onrustig draait hij van de ene zij op de andere. Komt het door de warmte? Door het wijd openstaande raam komt geen zuchtje

wind, in de slaapkamer van de jongens is het benauwd.

Dreigend komt een donderslag aanrollen, het duurt verschillende tellen voordat de slaapkamer hel wordt verlicht.

De Zonhoeve in het dorpje Neeritter komt tot leven, haastige voetstappen klinken op de trap.

Het is Anna, de grote pleegzus van Harrie. "Vlug, opstaan..." roept ze, maar de rest van haar woorden gaan verloren in een zware donderslag. Meteen daarna wordt de slaapkamer van de jongens fel opgelicht door een

TWEEDE WERELDOORLOG

Op 10 mei 1940 viel het Duitse leger ons land binnen. De Nederlandse soldaten vochten dapper, maar tegen het sterke Duitse leger waren zij niet opgewassen. Onze koningin Wilhelmina vluchtte naar Engeland, samen met de regering. Burgemeesters werden vervangen door vrienden van de Duitsers, alle gemeenteraadsleden werden naar huis gestuurd. Van nu af aan waren de Duitsers de baas. Er brak een angstige tijd aan voor de Nederlanders, die zou duren tot 5 mei 1945. Toen gaf het Duitse leger zich over.

Harrie

snoeiharde bliksemschicht. Slaap-
dronken kleden de broers zich aan
en waggelen achter Anna de trap af
naar beneden.

De grote boerderijkeuken heeft iets
onheilspellends tijdens het nachtelijk
onweer.

Harrie zoekt moeder Trees. In het
felle licht van de bliksem ziet hij
schimmen op de bank, alle
kinderen zijn nu beneden.

Als moeder even later de
keuken binnenkomt heeft ze
een bos gedroogde planten in
haar hand, de kroetwès.

*Boerenworm-
kruid*

Halifax

WANDELING NAAR ONTSNAPPINGSROUTE ROND DE ZONHOEVE

Verklaring van de tekens op het kaartje hiernaast:

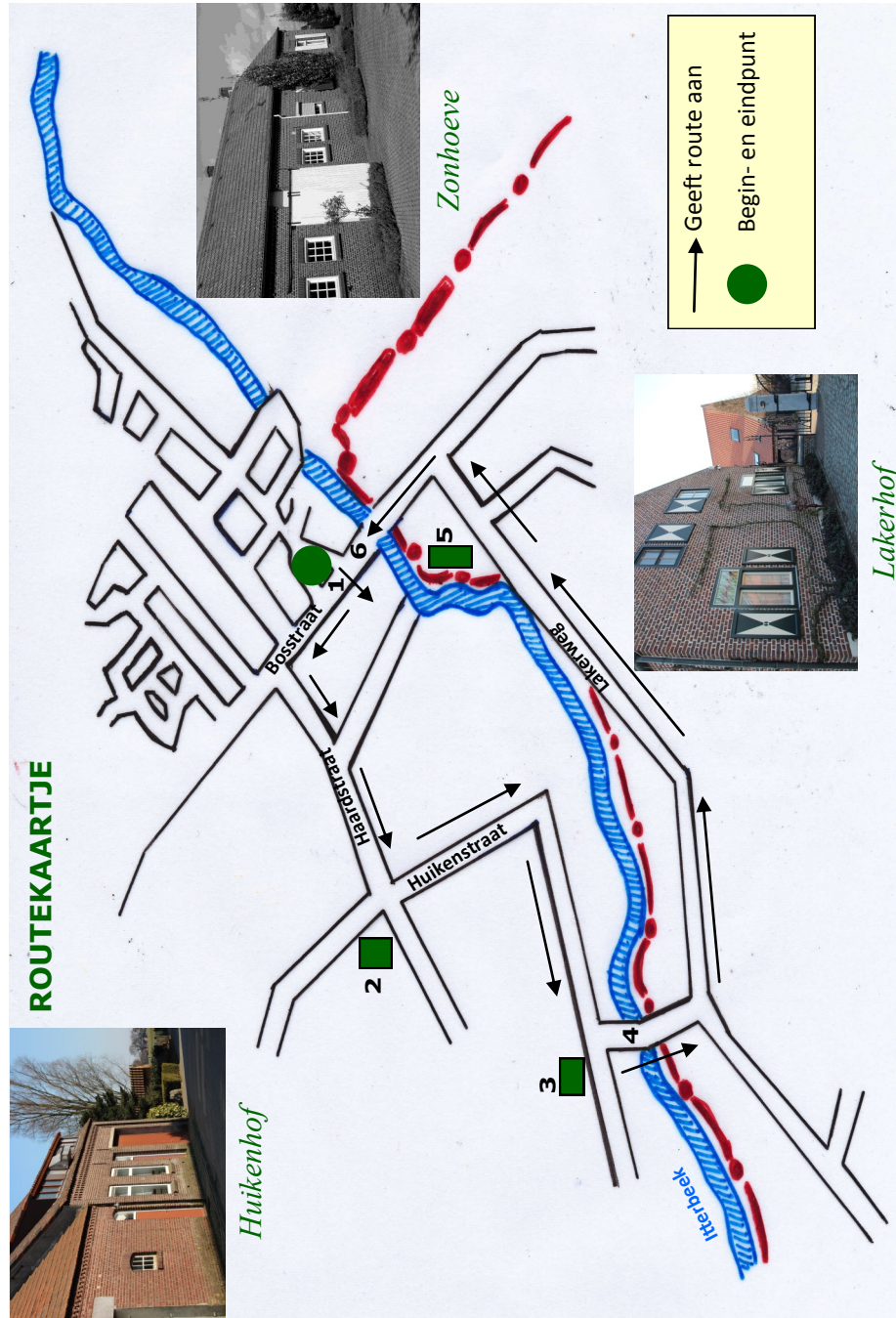
1. Krekelbergplein Neeritter
2. Zonhoeve
3. Huikenhof
4. Huikenbrug
5. Kasteel Borgitter
6. Grensovergang

Het begin- en eindpunt van deze wandeling is het Krekelberg-
plein in Neeritter. Aan de zuidzijde van het plein ga je rechts-
af en volg de Ringstraat tot aan het wegwijk aan je linker-
hand. Sla hier linksaf en volg de Haardstraat.

Bij het kruispunt Haardstraat-Rutjensstraat (Zie je de Zonhoe-
ve al bij dit kruispunt?) ga je linksaf en volg de Huikenstraat
tot de eerste veldweg links (direct vóór Huikenhof). Sla hier
linksaf en ga de Huikenbrug (brug over de Itterbeek en grens)
over. Volg nu de onverharde weg tot je bij de verharde weg
komt. Ga hier linksaf. Volg deze weg tot aan grenspaal 138.
Ga hier rechtdoor. Je komt nu weer vanzelf uit bij het Krekel-
bergplein (het beginpunt van deze wandeling).

LUCHTGEVECHTEN

Hitler, de baas van Duitsland, wilde Duitsland steeds groter maken door andere landen te bezetten. Het lukte hem echter niet om Engeland in te nemen.

Londen werd zwaar beschadigd door

Duitse bommen. De Engelse zetten alles op alles om de strijd in de lucht te winnen. In Engeland werden honderden vliegvelden aangelegd. Alle vliegtuigen die er waren, werden gebruikt om tegen de Duitsers te vechten. Grote bommenwerpers, zoals de Halifax, de Lancaster of de Spitfire, verzamelden zich boven de Noordzee. Zij vlogen – over Nederland heen – naar Duitsland met hun bommenlading. Later hielpen ook andere landen mee.

Lancaster ME 858

Deze kroetwès is geplukt door tante Nel, Harries tante van de Mussenkamp, zij weet alles over de kroetwès. Zij weet trouwens over heel veel dingen álles, want zij is schooljuf-frouw.

Moeder heeft de kroetwès in een bakje met wijwater gedrenkt, ze maakt er kruisjes mee in de lucht om het huis te beschermen tegen blikseminslag. Volgens tante Nel kan er zó echt niets meer gebeuren...

Dan verandert het geluid van de donderslagen... nu klinken brullende vliegtuigmotoren en knetterende mitrailleurs. Vlak boven het dorp woedt een luchtgevecht, Duitse jachtvliegtuigen schieten hun mitrailleur leeg op een Engelse bommenwerper. Deze bommenwerper is op weg naar Duitsland, om de wapenfabrieken in het Roergebied plat te gooien, zodat Hitlers leger niet meer vechten kan.

Plotseling gaat de staldeur open, vader Neer en Graad, de pleegbroer van Harrie, haasten zich de keuken in.

"Naar buiten... breng de kinderen naar buiten..." roept vader Neer, "de silo in".

Piloten van aangeschoten vliegtuigen probeerden zich in veiligheid te brengen met behulp van een parachute. Eenmaal op de grond hoopten zij in veiligheid gebracht te worden.

De piloot krijgt een oude broek en jas, want zijn uniform zou hem meteen verraden.

De volgende avond gaat Sjang op pad om de weg te verkennen. Vijftig meter achter hem loopt Anna, met de piloot in haar arm de Manestraat in, waar een broer van Sjang hem met de vrachtwagen ophaalt en zorgt dat hij veilig de grens over kan.

En Harrie? Die speelt weer met zijn vriendjes op de boerderij.

Maar Harrie weet nu dat de oorlog geen spelletje is...

wachten.
 Dan gaat Sjang naar de Zonhoeve en loopt door de stal naar binnen. Anna is de koeien aan het melken.
 "Goeienavond".
 "Goeienavond, Sjang".
 "Anna, hij zit bij ons in de mais".

HELPERS

Wie waren die helpers, die vluchtelingen de grens overbrachten en zo hun eigen leven in gevaar brachten? Het waren heel gewone mensen: een veehandelaar uit Neeritter met zijn vrouw en twee pleegkinderen, een bakker uit Thorn en een handelaar uit Ittervoort met zijn zoon. Maar ook een pater uit Neeritter, een veehandelaar

Hoge Huis, Neeritter

uit Geistingen met zijn dochter of een mole-naarsvrouw uit Dilsen. Een paardenhandelaar uit Kelpen of een garagehouder uit Horn. Het is onmogelijk ze allemaal op te noemen! Vaak waren ze per toeval in het verzet

gekomen, uit medelijden met de vluchtelingen of om de Duitsers eens flink dwars te zitten.

Diezelfde avond nog halen ze de piloot uit de mais en sluipen met hem aan de achterkant de schuur van De Leeuwerik binnen. In een verborgen ruimte in het stro kan hij overnachten.

Pater Jacques van Gestel, verzetsman

Deze silo is een diepe kuil waar veevoer in bewaard kan worden.

Harrie is nu klaar wakker, met grote ogen kijkt hij door het keukenraam naar de lichtbundels die langs de donkere hemel heen en weer schieten. Ergens tussen Thorn en Ittervoort staan grote zoeklichten om de hemel af te speuren naar vijandelijke vliegtuigen. Harrie vindt het prachtig.

"Prachtig?" antwoordt vader, "hou je mond... het is oorlog..." Moeder Trees en Anna zorgen dat de kinderen zo snel mogelijk de silo in gaan, vader en Graad lopen naar de zijkant van de Zonhoeve om het naderende gevaar in de gaten te houden.

DRIE GROEPEN VLUCHTELINGEN

*Engelse
 Piloot*

Er waren drie groepen mensen die wilden vluchten uit het gebied dat was bezet door de Duitsers. De Franse soldaten die gevangen waren genomen - krijgsgevangenen - door de Duitsers werden in grote kampen gevangen gezet. Daar moesten zij werken in fabrieken, in de plaats van de Duitse mannen die allemaal in Hitlers leger moesten vechten. Deze krijgsgevangenen moesten vreselijk hard werken, kregen slecht eten en de zieke gevangenen werden niet geholpen door een dokter.

Krijgsgevangenen

Joodse mensen konden niet meer leven in het bezet gebied. Ze mochten geen werk meer doen, moesten wonen in speciale afgesloten wijken - getto's genoemd - en werden tenslotte naar concentratiekampen gevoerd en vermoord. Dan was er nog de groep bemanningsleden van de Engelse vliegtuigen. Als ze werden afgeschoten door de Duitse nachtjagers probeerden zij uit het brandende vliegtuig te springen met hun parachute. Zij wilden niet in de handen van Duitsers komen. Als het hen lukte om weer in Engeland te komen, konden ze opnieuw vechten tegen de Duitsers.

Joodse vluchtelingen

Harrie wil niet in de silo, hij wil óók goed kunnen zien wat er allemaal gebeurt, net zoals vader en Graad. Stiekem glipt hij weg, in de buurt van de mannen verstopt hij zich achter een struik.

Het is een geweldig schouwspel.

Eén vliegtuig wordt gevangen gehouden in de lichtbundel, na enkele tellen verandert de grote bommenwerper in een vuurbal.

Ondertussen heeft moeder Trees in de silo de kinderen al twee maal geteld.

"Anna?"

"Ja, tante Trees?"

"Er is er een weg".

"Wat is weg?"

"De kinderen zijn er niet allemaal".

De vuurbal komt dichterbij.

"Wie is er niet, tante Trees?"

Alles, meter voor meter hebben ze met hun honden afgestroopt.

"Niets gevonden, helemaal niets".

HULP VAN DERDEN

Er waren maar enkele mensen die echt in het verzet zaten, maar gelukkig waren er velen die een handje hielpen. Veel priesters uit de kerk hielpen mee, er waren politieagenten en grensbewakers die net deden alsof ze niets zagen, en controleurs die vluchtelingen in hun auto naar de Zonhoeve brachten. Belgische trambestuurders lieten de vluchtelingen met rust. Veel mensen uit het dorp wisten wat er gebeurde maar praatten er nooit over. Er waren huisartsen die gewonde piloten hielpen, of zieken Joden, zelfs waren er Duitse soldaten die wisten wat er gebeurde maar dat tegen niemand vertelden.

Piloot

De Duitse soldaten hebben niet bij boerderij De Leeuwerik gekeken. Nee, daar heeft Sjang gekeken... en daar heeft hij hem gevonden... De piloot hoeft hem niet te vertellen wat voor honger hij heeft. Sjang zegt

thuis niets, stiekem smeert hij enkele boterhammen en neemt wat drinken mee. Hij maakt de piloot duidelijk dat hij moet

Er zijn twee bemanningsleden van de aangeschoten bommenwerper verongelukt, dat betekent dat er nog een derde is, die zich heeft verstopt.

Ze zoeken de hele dag, ze vragen aan iedereen uit de buurt of ze misschien iets hebben gezien. Tot laat in de avond worden de velden rond het kasteel, en later tussen Neeritter en Ittervoort, doorzocht. Dan geven de Duitse bewakers het op. Ze gaan naar hun chef om te melden dat er niets is gevonden. "Hebben jullie alles nagekeken?"

RISICO'S

Als de Duitsers, vaak met hulp van N.S.B.'ers, verzetsmensen oppakten, werden ze brutaal ondervraagd en flink gestraft. Verzetsmensen werden opgesloten in gevangenschappen of kampen, zoals bijvoorbeeld kamp Vught in Noord-Brabant. Het verbergen en helpen van piloten was het allergevaarlijkst, veel verzetsmensen hebben hiervoor de doodstraf gekregen. Ook in de Zonhoeve van Neeritter zijn mensen opgepakt, maar gelukkig na enkele weken weer vrijgelaten. Als er één verrader in de ontsnappingslijn kon indringen, kon dit betekenen dat de hele lijn opgerold werd. Verzetsmensen moesten altijd onder grote spanning hun werk doen.

*Nationaal Monument
Kamp Vught*

"Ik geloof dat Harrie er niet bij is".

"Harrie zegt niets".

"Nee, dan is hij er niet bij".

Het vliegtuig slingert en met veel lawaai komt het regelrecht richting Zonhoeve.

"Ik ga hem halen", zegt Anna.

"Ja, snel. En ben je ook voorzichtig?"

Het vliegtuig vliegt met slingerende bewegingen richting Zonhoeve.

Zonhoeve

Ook Harrie ziet de vuurbal in de richting van de Zonhoeve komen. Hij roept zijn vader, maar die kan hem niet horen. Angstig draait hij zich om en wil in de richting van de silo lopen.

VERZET EN ONTSNAPPINGSROUTES

Enkele mensen in Nederland waren het eens met de Duitsers. Zij gingen voor hen werken, bijvoorbeeld in de Nationaal-Socialistische Beweging (N.S.B.). De meeste Nederlanders waren het helemaal níet eens met de ideeën van de nazi's, de partij van

Hitler. Sommigen gingen de Duitsers tegenwerken. Vanaf 1943 werkten deze verzetsmensen steeds meer samen, in het diepste geheim. Er werden voedselbonnen gestolen, treinrails beschadigd zodat de Duitsers geen wapens meer konden vervoeren of mensen verstoppt die door de Duitsers werden gezocht. Geheime informatie werd doorgegeven naar de regering in Engeland, en belangrijke Duitsers werden doodgeschoten. Langs de grens tussen Nederland en België probeerden mensen uit het verzet vluchtelingen stiekem de grens over te helpen. Er waren vele ontsnappingsroutes, waarvan de route via Neeritter een belangrijke was (zie pagina 16). Daar zijn bijna duizend mensen de grens overgezet. Hen werd de weg

N.S.B.-vlag

naar de molen in Dilsen geweest, een volgende schakel op de route. Maar ook waren er kleine routes, zoals een pad via Thorn en Ittervoort. Bakker Nie Tonnaer stuurde hen naar Tinus Kuijpers. Daar werden ze, dwars door het moerassige Vijverbroek, naar Kessenich en zo verder naar Maaseik gestuurd.

Een donkere schim komt hem tegemoet... het is Anna... Hij grist haar hand en snel lopen ze, gebukt en met het hoofd tussen de schouders, terug naar de silo. Moeder vangt Harrie op, terwijl Anna zo vlug mogelijk weer de silo in springt. Ook Neer en Graad komen nu naar de silo.

Vijverbroek

Kasteel Borgitter

"De vuurbal gaat richting kasteel. Wij kunnen hem nu niet meer zien".

Als Neer en Graad even later weer naar de gevel van huis lopen, kunnen ze nog net zien dat het brandende gevaarte over de bomen bij het kasteel vliegt om dan, achter het kasteel, op Belgisch grondgebied, neer te storten.

Daarna wordt het doodstil, er zijn geen vliegtuigen meer in de lucht. De zoeklichten worden één voor één uitgeschakeld. Het is een donkere nacht, het vaag gerommel in de verte vertelt dat het onweer voorbij is...

De volgende ochtend is het een drukte van belang in de buurt van het kasteel. Duitse bewakers met honden zoeken de omgeving af.

Zoeklicht